

O PANORAMĂ DE LEXICOGRAFIE MUZICALĂ A OPEREI CHIȘINĂUIENE

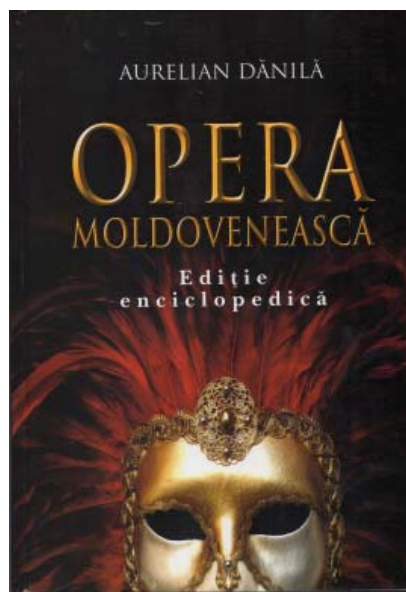
Dr. Victor GHILAȘ

Considerată unul dintre cele mai complexe genuri muzicale, care reunește într-un tot întreg muzica vocală și instrumental-orchestrală, opera are o tradiție consolidată de peste nouă decenii în spațiul dintre Prut și Nistru. În ultimii ani interesul științific pentru cercetarea și popularizarea teatrului liric în Republica Moldova a crescut simțitor.

Totuși, lipsa unui instrument de informare asupra acestui gen, realizat în format lexicografic, se făcea simțită. Fiind pus în fața faptului împlinit, Aurelian Dănilă a și conceput proiectul său despre care vom vorbi în continuare. Trebuie să menționăm din capul locului că el s-a aflat pe parcursul mai multor ani în contact direct cu teatrul liric chișinăuian, reprezentându-l în calitate de director.

Recent, grație lui Aurelian Dănilă, disciplinele muzicologice s-au completat cu lucrarea *Opera moldovenească. Ediție enciclopedică*, care poate fi considerată ca o extensie a preocupărilor autorului, aflându-se în perfectă concordanță cu studiile sale anterioare. Apărut în condiții poligrafice de excepție, volumul vine să încununeze prin forța cuvântului și exemplul faptei eforturile autorului în vederea documentării operii basarabene, readucându-i în atenția publicului cititor imaginea prin intermediul slujitorilor ei pe întreaga perioadă de existență a acesteia. Lucrarea este structurată în trei compartimente, urmate de trei Anexe.

Compartimentul prim, intitulat *Biografii de creație*, dezvăluie cititorului prin articole lexicografice opțiunea de bază a autorului, care poate fi explicată „prin adecvarea la obiect” a conținuturilor, consolidată prin prezența informației rezultate din fapte concrete de artă operistică. Materialul cognitiv, ce poate fi extras din rândurile primului capitol, este suficient de relevant, cuprinzând o serie de date referitoare la personalități ale vieții muzicale din stânga Prutului. Portretele artistice realizate prezintă secvențial, într-o viziune proprie, cum e și firesc într-un asemenea caz, personalitatea, activitatea și reperele biografice ale acestora. Totodată, prin reconstituirea și actualizarea datelor biografice ale artiștilor de operă, în circuitul informațional sunt

Aurelian Dănilă. *Opera moldovenească. Ediție enciclopedică*. Institutul de Studii Enciclopedice, 2013, 292 p.

introduse precizări legate de educația lor profesională. De asemenea, atunci când e posibil, la multe din subiecte autorul adaugă fragmente inedite din materialele aflate în arhiva personală.

Parcurgând articolele cuprinse în acest compartiment, luăm cunoștință cu figuri notorii ale artei muzicale scenice care au performat pe scena teatrului liric de la Chișinău – interpreți: Lidia Lipcovscaia și Jean Athanasie, Maria Cebotari și Nicolae Nagacevschi, Eugenia Lucezarscaia și Gavriil Afanasie, Tamara Alioșina și Boris Raisov, Maria Bieșu și Mihail Muntean, Valentina Savițcaia și Vladimir Dragoș, Elena Gherman și Nicolae Busuioc, Lilia Șolomei și Valeriu Cojocar; dirijori: Jean Bobescu și Leonid Hudolei, Timofei Gurtovoi și Isai Alterman, Dumitru Goia și Alexandru Samoilă; compozitori: Alexei Stârcea și Gheorghe Mustea; regizori: Eleonora Constantinova și Eugen Platon; pictori-scenografi: Filimon Hămuraru și Petru Balan; roluri: Domnica și Grozovan, Florica și Șuțache, Rusanda și Ateh etc., mulți dintre protagoniști producând ecouri ale culturii basarabene peste hotare. Cum e și natural, aceștia reprezintă atât „garda seniorilor”, cât și artiștii din falanga „ultimului val”.

Concentrându-ne în continuare asupra articolelor, ținem să menționăm că drept criteriu de prezentare a acestora este cel alfabetic, care oferă imaginea de ansamblu asupra personalităților scenei liricului basarabean de la începuturi și până în prezent. Construit în așa fel, demersul lexicografic încearcă să creioneze cu date documentare tabloul operii de la Chișinău prin date și personalități.

Migăloasa muncă de culegere a reperelor bibliografice, completarea fișelor de lucru cu înregistrarea rolurilor interpretate reprezintă direcții urmate și dezvoltate cu stăruință în lucrare. Algoritmii de lucru pentru realizarea obiectivelor trasate a fost întocmit cu un entuziasm descifrabil printre rânduri, menit să completeze cât mai mult posibil volumul și calitatea informației. Proporționarea articolelor este realizată în bună parte în funcție de anvergura, importanța și contribuția fiecărui artist în arta muzicală scenică, chiar dacă poate nu s-a reușit acest lucru în toate cazurile, fapt cauzat, în primul rând, de informația documentară lacunară existentă la noi în republică.

Depășind cadrul simplu al relatărilor biografice, fiecare unitate lexicografică este însoțită de date bibliografice, resurse adiacente din care cititorul se poate edifica suplimentar asupra materiei de interes.

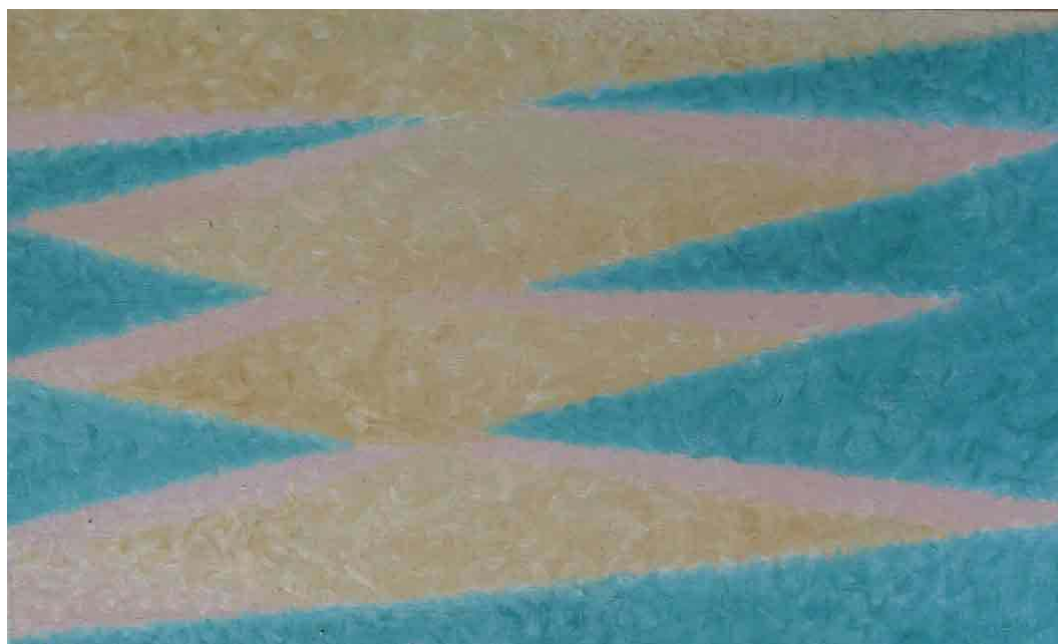
Decupajele, care compun compartimentul al doilea – *Articole, recenzii, cronici, consemnări (Spicuri din presa vremii)* –, vin să scoată în evidență ecourile din sfera publică apărute în presa din țară și de peste hotare în legătură cu evoluțiile scenice ale artiștilor moldoveni. Un astfel de material este adunat și reunit într-un volum monografic de specialitate pentru prima oară în literatura muzicală din Republica Moldova, el fiind structurat în aceeași ordine alfabetică ca și în capitolul precedent, fiind transpus de autor în cuprinsul a 57 de pagini. Intenția nedeclarată a autorului este aceea de a înscrie pe coordonatele cunoașterii și de a completa informațiile deja existente, dar dispersate și, deseori, greu ac-

cesibile, cu noi date rezultate mai cu seamă în urma reverberațiilor apărute în mass-media. Și în acest caz constatăm o documentare pe măsură, integrată într-un stil concis și comprehensibil.

Ultimul compartiment, *Interpreți din Basarabia în spectacole de operă* ilustrează lucrarea cu materiale foto de epocă sau recente, multe dintre ele fiind valorificate puțin sau deloc până în prezent editorial, fapt ce face mai atractiv textul literar inserat. Mai mult decât utile sunt *Anexele nr. 1-3*, care reprezintă materialul suplimentar ce dezvoltă sau lămuresc capitolele anterioare, fie că ne edifică asupra *Premierelor „Operei basarabene”* în perioada interbelică, fie că reiterează informația privind *Premierele pe scena Teatrului de Operă și Balet din Chișinău în anii 1956-2012* sau ne dezvăluie *Turneele ... trupei chișinăuene în intervalul de timp 1957-2012*.

Prin apariția volumului de față, istoria operei din Moldova transprucică este panoramată prin documente specifice, iar lexicografia muzicală din Republica Moldova se consolidează într-un edificiu cu temelie și alte elemente de construcție trainice.

În final, dorim să subliniem faptul că munca lexicografică este una foarte grea, în schimb produce satisfacții compensatorii pe care, de altminteri, le oferă orice activitate de pionierat științific. Mai mult, ea este și trebuie să fie una continuă așa cum trebuie să fie în pas cu timpul și să consemneze noul în domeniu. De această perspectivă, ne exprimăm speranța că autorul va continua căutările pe segmentul respectiv al cunoașterii.

Mihai Țăruș, *Lanuri de grâu*, u/p, 380×640 mm, 2005